

EKONOMISTA

CZASOPISMO POŚWIĘCONE NAUCE I POTRZEBOM ŻYCIA
ZAŁOŻONE W ROKU 1900

2016

5

Indeks 357030
ISSN 2299-6184
Cena 49,20 zł
(w tym 23% VAT)

W numerze

EWA AMBROZIAK,
PAWEŁ STAROSTA,
JAN JACEK SZTAUDYNGER

**Zaufanie, skłonność do pomocy i uczciwość
a wzrost gospodarczy w Europie**

BAZYLI CZYŻEWSKI,
ANNA MATUSZCZAK

**Interwencjonizm rolny: pogoń za rentą
a wybór publiczny lub korygowanie rynku**

SŁAWOMIR JUSZCZYK,
PIOTR GOŁASA,
MARCIN WYSOKIŃSKI

**Redystrybucyjna rola
Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej
– przesłanki teoretyczne i rezultaty**

WSKAZÓWKI DLA AUTORÓW

1. Redakcja przyjmuje do oceny i publikacji niepublikowane wcześniej teksty o charakterze naukowym, poświęcone problematyce ekonomicznej.
2. Redakcja prosi o składanie tekstów w formie elektronicznej (dokument MS Word na CD, dyskiecie lub e-mailem) oraz 2 egzemplarzy wydruku komputerowego. Wydruk powinien być wykonany na papierze A4 z podwójnym odstępem między wierszami, zawierającymi nie więcej niż 60 znaków w wierszu oraz 30 wierszy na stronie, w objętości (łącznie z tabelami statystycznymi, rysunkami i literaturą) do 30 stron. Opracowania podzielone na części powinny zawierać śródtytuły.
3. Wraz z tekstem należy dostarczyć do Redakcji Oświadczenie Autora. Wzór oświadczenia dostępny jest na stronie www.ekonomista.info.pl
4. Do tekstu należy dołączyć streszczenie (200 słów) składające się z uzasadnienia podjętego tematu, opisu metody oraz uzyskanych wyników. Streszczenie powinno zawierać słowa kluczowe (w języku polskim, rosyjskim i angielskim).
5. Przypisy wyjaśniające tekst należy zamieszczać na dole strony, a dane bibliograficzne w tekście – przez podawanie nazwisk autorów i roku wydania dzieła, na końcu zdania w nawiasie. W bibliografii zamieszczonej na końcu tekstu (ułożonej w porządku alfabetycznym) należy podawać:
 - w odniesieniu do pozycji książkowych – nazwisko, imię (lub inicjały imion) autora, tytuł dzieła, wydawcę, miejsce i rok wydania;
 - w przypadku prac zbiorowych nazwisko redaktora naukowego podaje się po tytule dzieła;
 - w odniesieniu do artykułów z czasopism – nazwisko, imię (lub inicjały imion) autora, tytuł artykułu, nazwę czasopisma ujętą w cudzysłów, rok wydania i kolejny numer czasopisma;
 - w przypadku korzystania z internetu należy podać adres i datę dostępu;
 - powołując dane liczbowe należy podawać ich źródło pochodzenia (łącznie z numerem strony).
6. W przypadku gdy artykuł jest oparty na wynikach badań finansowanych w ramach programów badawczych, autorzy są proszeni o podanie źródła środków.
7. Rysunki proste, wektorowe, w czerni. Linie na wykresach i pola mogą być w szarościach – rysunki powinny być czytelne w tej postaci, bez kolorów i efektów specjalnych (np. cieni, faz, płynnych przejść, tekstur, szrafów, efektów przestrzennych). Format wektorowy PDF, EPS, ostatecznie osadzone wykresy z Excela.
8. Nazewnictwo plików – teksty: Autor_Tytuł.docx (np. Jan Kowalski_Gospodarka polska.docx); streszczenia do artykułów: Autor_Streszczenia.docx (np. Jan Kowalski_Streszczenia.docx); ewentualne dodatkowe pliki nazywamy w analogiczny sposób: (np. Jan Kowalski_rysunek01.pdf).
9. Warunkiem przyjęcia tekstu do oceny i dalszej pracy jest podanie przez autora pełnych danych adresowych wraz z numerem telefonicznym i adresem e-mail. Autorzy artykułów są również proszeni o podanie danych do notatki afiliacyjnej: tytuł naukowy oraz nazwa uczelni albo innej jednostki (tylko jedna jednostka). Dane afiliacyjne są zamieszczane w opublikowanych tekstach.
10. Opracowanie zakwalifikowane przez Komitet Redakcyjny do opublikowania na łamach „EKONOMISTY”, lecz przygotowane przez autora w sposób niezgodny z powyższymi wskazówkami, będzie odesłane z prośbą o dostosowanie jego formy do wymagań Redakcji.
11. Materiały zamieszczone w „EKONOMIŚCIE” są chronione prawem autorskim. Przedruk tekstu może nastąpić tylko za zgodą Redakcji.
12. Redakcja nie zwraca tekstów i nie wypłaca honorariów autorskich.

EKONOMISTA

CZASOPISMO

POŚWIĘCONE NAUCE I POTRZEBOM ŻYCIA

ZAŁOŻONE W ROKU 1900

2016

5

POLSKA AKADEMIA NAUK
KOMITET NAUK EKONOMICZNYCH

POLSKIE TOWARZYSTWO
EKONOMICZNE

WYDAWNICTWO
KEY TEXT

WARSZAWA

WYDAWCY

© Copyright by POLSKA AKADEMIA NAUK KOMITET NAUK EKONOMICZNYCH

© Copyright by POLSKIE TOWARZYSTWO EKONOMICZNE

© Copyright by WYDAWNICTWO KEY TEXT

RADA PROGRAMOWA

*Marek Belka, Adam Budnikowski, Krzysztof Jajuga, Wacław Jarmołowicz,
Mieczysław Kabaj, Eugeniusz Kwiatkowski, Aleksander Łukaszewicz,
Wojciech Maciejewski, Jerzy Osiatyński, Stanisław Owsiak, Emil Panek,
Piotr Pysz, Antoni Rajkiewicz, Andrzej Sławiński, Jan Toporowski, Andrzej Wernik,
Jerzy Wilkin (przewodniczący Rady), Michał G. Woźniak*

KOMITET REDAKCYJNY

*Marek Bednarski, Andrzej Czyżewski, Bogusław Fiedor, Marian Gorynia,
Brunon Górecki, Ryszard Kokoszczyński, Joanna Kotowicz-Jawor, Barbara Liberska,
Adam Lipowski (zastępca redaktora naczelnego), Zbigniew Matkowski (sekretarz redakcji),
Elżbieta Mączyńska, Adam Noga, Marek Ratajczak, Eugeniusz Rychlewski,
Zdzisław Sadowski (redaktor naczelny), Tadeusz Smuga, Jan Solarz, Andrzej Wojtyna*

Wydanie publikacji dofinansowane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Dodatkowe środki finansowe zostały pozyskane przez Komitet Redakcyjny od sponsorujących uczelni, którym tą drogą składamy podziękowanie:
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie,
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu,
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Uniwersytet Łódzki,
Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski,
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Katolicki Uniwersytet Lubelski
Zachodniopomorski Uniwersytet Techniczny

Pierwotną wersją czasopisma jest wersja drukowana

Polecamy wersje elektroniczne „Ekonomisty” (e-ISSN: 2299–6184)
na stronie internetowej

www.ekonomista.info.pl

Adres Redakcji: 00–042 Warszawa, ul. Nowy Świat 49, tel. 22 55 15 416 oraz 417
<http://www.ekonomista.info.pl>, redakcja@ekonomista.info.pl

Realizacja wydawnicza

Wydawnictwo Key Text sp. z o.o., 01–142 Warszawa, ul. Sokołowska 9/410
tel. 22 632 11 36, tel. kom. 665 108 002

www.keytext.com.pl, wydawnictwo@keytext.com.pl

Nakład 330 egz., ark. wyd. 12

Spis treści

Artykuły

Ewa A M B R O Z I A K, Paweł S T A R O S T A, Jan Jacek S Z T A U D Y N G E R: Zaufanie, skłonność do pomocy i uczciwość a wzrost gospodarczy w Europie .	647
Bazyli C Z Y Ż E W S K I, Anna M A T U S Z C Z A K: Interwencjonizm rolny: pogoń za rentą a wybór publiczny lub korygowanie rynku	674
Sławomir J U S Z C Z Y K, Piotr G O Ł A S A, Marcin W Y S O K I Ń S K I: Redystrybucyjna rola Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej – przesłanki teoretyczne i rezultaty	704

Miscellanea

Maciej C Z A P L E W S K I: Asymetria informacji w handlu elektronicznym . . .	727
Aleksander P A N A S I U K: Asymetria informacji na rynku turystycznym	752

Recenzje i omówienia

<i>Nowa globalna architektura finansowa. W stronę bezpieczniejszego sektora bankowe-</i> <i>go</i> , red. nauk. Barbara Liberska (rec. Jan K. Solarz)	766
--	-----

Komunikaty

Sądu Konkursowego Nagrody Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego im. prof. Edwarda Lipińskiego w 2016 r.	769
--	-----

*

Każdy artykuł zawiera streszczenie w języku polskim, angielskim i rosyjskim.

Angielskojęzyczne streszczenia artykułów zamieszczanych w „Ekonomiście” są rejestrowane w serwisie „The Central European Journal of Social Sciences and Humanities”: <http://cejsh.icm.edu.pl>

Czasopismu „Ekonomista” przyznano 14 punktów za publikacje (komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 czerwca 2016 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych, na podstawie § 14 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 lipca 2012 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym).

Contents

Articles

Ewa A M B R O Z I A K, Paweł S T A R O S T A, Jan Jacek S Z T A U D Y N - G E R: Trust, Helpfulness, and Fairness and Economic Growth in Europe . . .	647
Bazyli C Z Y Ź E W S K I, Anna M A T U S Z C Z A K: Agricultural Interventionism: Rent-seeking vs. Public Choice or Correcting Market Imperfections . . .	674
Sławomir J U S Z C Z Y K, Piotr G O Ł A S A, Marcin W Y S O K I Ń S K I: Redistributive Role of the Common Agricultural Policy of the European Union: Theoretical Premises and Effects	704

Miscellanea

Maciej C Z A P L E W S K I: Information Asymmetry in e-Commerce	727
Aleksander P A N A S I U K: Information Asymmetry in the Tourist Market . . .	752

Book Reviews

<i>Nowa globalna architektura finansowa. W stronę bezpieczniejszego sektora bankowego</i> (A New Global Financial Architecture: Towards a Safer Banking Sector), Barbara Liberska, ed. (rev. Jan K. Solarz).	766
--	-----

Announcements

From the Jury of the 2016 Edward Lipiński Award of the Polish Economic Society	769
--	-----

*

Each article is followed by a summary in Polish, English and Russian.

Abstracts of „*Ekonomista*” are reproduced in the „*The Central European Journal of Social Sciences and Humanities*”: <http://cejsh.icm.edu.pl>

Magazine „*Economist*” awarded 14 points for publications (Communication from the Ministry of Science and Higher Education of 3 June 2016, pursuant to § 14 para. 2 Regulation of the Minister of Science and Higher Education of 13 July 2012 on the criteria and procedure for granting the category of scientific research institutes).

Содержание

Artykuły

Эва А М Б Р О З Я К, Павел С Т А Р О С Т А, Ян Яцек Ш Т А У Д Ы Н Г Е Р: Доверие, желание оказывать помощь, честность и экономический рост в Европе	647
Базыли Ч И Ж Е В С К И, Анна М А Т У Щ А К: Аграрный интервенционизм: гонка за рентой и публичный выбор или корректировка рынка	674
Славомир Ю Щ И К, Петр Г О Л А С А, Марцин В Ы С О К И Н Ь С К И: Роль совместной сельскохозяйственной политики Евросоюза в области перераспределения – теоретические предпосылки и результаты	704

Разное

Мачей Ч А П Л Е В С К И: Асимметрия информации в электронной торговле ..	727
Александр П А Н А С Ю К: Асимметрия информации на туристическом рынке	752

Рецензии

Новая глобальная финансовая архитектура. К более безопасному банковскому сектору, ред. Барбара Либерска (рец. Ян К. Солож).....	766
--	-----

Сообщения

Конкурсного жюри премии Польского Экономического Общества проф. Эдварда Липинского за 2016 г.	769
---	-----

*

Каждая статья сопровождается резюме на польском, английском и русском языках.

Содержание и резюме статей, помещаемых в „Экономисте”, а также в „The Central European Journal of Social Sciences and Humanities”: <http://cejsh.icm.edu.pl>

Журнал „Ekonomista” получил 14 пунктов за публикации (сообщение Министра науки и высшего образования от 3 июня 2016 г. на основании § 14 абз. 2 Распоряжения Министра науки и высшего образования от 13 июля 2012 г. по вопросам критериев и процедуры присуждения научной категории научным единицам).

EWA AMBROZIAK*,
PAWEŁ STAROSTA**,
JAN JACEK SZTAUDYNGER***

Zaufanie, skłonność do pomocy i uczciwość a wzrost gospodarczy w Europie

Wstęp

Teza o istotności wzajemnych relacji pomiędzy kapitałem społecznym a gospodarką jest powszechnie podzielana. Znaczenie tego kapitału dla gospodarki na ogół uzasadniane jest w kategoriach wpływu czynników kooperacji i współdziałania społecznego na zjawiska ekonomiczne. Jedną z zasadniczych przesłanek dla bardziej efektywnej kooperacji i równocześnie istotnym składnikiem kapitału społecznego jest zaufanie. Pojęcie to zrobiło zawrotną karierę nie tylko w psychologii czy socjologii, lecz również w ekonomii jako zmienna wyjaśniająca wiele zjawisk gospodarczych.

Zaufanie traktujemy zatem jako główny składnik potencjału lub też kapitału współpracy. Jednakże efektywność współdziałania zależy również od stopnia internalizacji zasady wzajemnego respektowania norm, czyli od wiarygodności (uczciwości) wyrażającej się w przekonaniu, że partnerzy interakcji postępują *fair* i nie naruszają ustalonych zasad oraz od ogólnej skłonności do podejmowania współdziałania. Wiarygodność (uczciwość) i ogólna skłonność do niesienia pomocy innym, jak wykazano w różnych analizach (Coleman 1994; Herreros 2004; Cook, Cooper 2003), są zatem czynnikami wspomagającymi kształtowanie postaw zaufania i zostały uwzględnione w niniejszym badaniu jako uzupełniające wobec niego składniki kapitału współpracy. Wiarygodność jest cechą odnoszoną do partnera interakcji i zakładającą poziom jego skłonności do respektowania zasad gry (norm). Jak pisze Herreros (2004, s. 8), „zaufanie odzwierciedla się w oczekiwaniu wiarygodności innych jednostek”. Ogólna skłonność do pomagania innym może być traktowana jako rodzaj kooperatywnej

* Mgr Ewa Ambroziak – Uniwersytet Łódzki, Katedra Ekonometrii; e-mail: ewa.walczak16@gmail.com

** Dr hab. Paweł Starosta – prof. UŁ, Uniwersytet Łódzki, Katedra Socjologii Wsi i Miasta; e-mail: starosta@uni.lodz.pl

*** Prof. dr hab. Jan Jacek Sztudynger – Uniwersytet Łódzki, Katedra Ekonometrii; e-mail: sztaud@uni.lodz.pl

BAZYLI CZYŻEWSKI*
ANNA MATUSZCZAK**

Interwencjonizm rolny: pogoń za rentą a wybór publiczny lub korygowanie rynku¹

Wprowadzenie

Interwencjonizm rolny często uzasadnia się ideologicznie, nawiązując do postulatów bezpieczeństwa żywnościowego i samowystarczalności krajów w produkcji żywności, kwestii bezpiecznej żywności, narodowej własności ziemi czy ochrony zasobów naturalnych. Brakuje kryteriów ilościowych, które wskazywałyby kto i jakie wsparcie powinien otrzymywać, żeby odbyło się to z korzyścią dla szeroko rozumianego dobrobytu społecznego.

Pojęcie renty politycznej zostało zdefiniowane na gruncie teorii *rent-seeking*, ale czy jest ono koncepcyjnie odpowiednie dla współczesnej polityki rolnej krajów wysoko rozwiniętych? Renta polityczna *ex definitione* jest nierozzerwalnie związana z marnotrawstwem zasobów oraz ekskluzywnymi korzyściami dla wybranych grup społecznych, realizowanymi kosztem pozostałych. W literaturze nie podejmuje się w ogóle prób kwantyfikacji rent politycznych, choć mogłoby się to przyczynić do podniesienia efektywności wydatków publicznych. Zdaniem autorów jest to istotna luka. Cele artykułu zakładają, po pierwsze, zweryfikowanie koncepcji renty i *rent-seeking* funkcjonujących w literaturze z zakresu ekonomii politycznej z punktu widzenia ich zasadności w dyskusji nad polityką rolną. Po drugie, autorzy podejmują próbę opracowania metodologii kwantyfikacji rent politycznych w polityce rolnej i stosują ją do komparatywnej analizy rent WPR we wszyst-

* Dr hab. Bazyli Czyżewski – prof. UEP, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Katedra Edukacji i Rozwoju Kadr; e-mail: b.czyzewski@ue.poznan.pl

** Dr hab. Anna Matuszczak – prof. UEP, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Katedra Makroekonomii i Gospodarki Żywnościowej UEP; e-mail: anna.matuszczak@ue.poznan.pl

¹ Artykuł finansowany w ramach grantu ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji nr DEC-2013/11/B/HS4/00572.

kich krajach UE w latach 2005–2012. W ten sposób podważają niektóre obiegowe opinie krążące w tym zakresie wokół WPR. Szukają przy tym odpowiedzi na pytanie badawcze, jaka część subsydiów dla rolnictwa UE znajduje uzasadnienie w płatnościach za dobra publiczne czy też w kompensacji niedoskonałości rynków dotyczących rolnictwa, a jaka nie ma żadnego obiektywnego uzasadnienia i jest czystą rentą polityczną według teorii *rent-seeking*. Rozumowanie to pozwala na dokonanie oceny efektywności alokacji subsydiów z WPR między poszczególne kraje UE oraz klasy gospodarstw rolnych, a także na sformułowanie rekomendacji w zakresie jej poprawy.

1. Renty polityczne i *rent-seeking* – przegląd literatury

Rent-seeking, czyli pogoń za rentą, nie jest nowym zjawiskiem w rzeczywistości gospodarczej. Polega ono na dążeniu przez podmioty gospodarcze do uzyskania korzyści (przeważnie finansowych lub materialnych) przez wywieranie wpływu (np. przez lobbowanie) na otoczenie instytucjonalne². W bardziej szczegółowych definicjach mowa o aktywnym poszukiwaniu renty, przez co rozumie się wydatkowanie zasobów prywatnych przedsiębiorstw i grup interesów w celu uzyskania ochronnej regulacji ze strony rządzących (Sztaba 2002). Podkreśla się jednocześnie dwie kwestie: po pierwsze – aktywne poszukiwanie renty obejmuje działania legalne, po drugie – niestety, ograniczają one wolne gospodarowanie i w pewnym stopniu zaburzają konkurencję.

Rynek renty politycznej tworzą z jednej strony zgłaszający popyt na pożądane regulacje, czyli wspomniane grupy interesów, stowarzyszenia producentów branżowych czy też konsumentów, którzy wydatkują przy tej okazji środki finansowe i dla których dane uregulowanie przyniesie wymierne korzyści (np. ochronę rynku wewnętrznego, utrzymanie cen, zwiększenie dochodów, niedopuszczenie albo wprowadzenie czegoś do konsumpcji³ itp.). Reakcją na tenże popyt jest podaż tworzona przez polityków czy urzędników, którzy „sprzedają” regulacje, nad którymi mają władzę, w zamian za poparcie polityczne. Badania pokazują, że w obawie przed utratą swojego elektoratu są oni skłonni do intensyfikowania działań w celu *rent-seeking* (Acemoglu i Robinson 2000, 2006; Persson, Roland, Tabellini 1997).

Zatem jest to swoista gospodarczo-polityczna transakcja. Konkretyzując, można uznać, że renta polityczna występuje najczęściej pod postacią transferu dochodów od jednych podmiotów do innych, dzięki wykorzystaniu mechanizmów władzy politycznej, a nie – jak to zazwyczaj ma miejsce – rynkowych. W podejściu mikroekonomicznym odnoszone korzyści należy zaliczyć do indywidualnych,

² Termin po raz pierwszy zdefiniowany przez Krugera 1974, niemniej rozważania na temat tego zjawiska zostały zawarte już w artykule Tullocka (1967).

³ Przykładem może tu posłużyć od lat prowadzona batalia w sprawie produktów GMO (Schmitz i in. 2010).

SŁAWOMIR JUSZCZYK*
PIOTR GOŁASA**
MARCIN WYSOKIŃSKI***

Redystrybucyjna rola Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej – przesłanki teoretyczne i rezultaty

Wprowadzenie

Rolnictwo jako sektor gospodarki zawsze było obiektem szczególnego zainteresowania władzy państwowej. Jego pozycja bowiem i samowystarczalność żywnościowa decydowała o sile kraju, a także niezależności politycznej. Mimo to obecnie rolnictwo jest traktowane często jako podmiot obciążający gospodarkę narodową (Wilkin 2003). Coraz częściej pojawiają się również głosy negujące potrzebę ingerencji państwa w rolnictwo, zwłaszcza utrzymywania rozwiązań w zakresie finansów publicznych w uprzywilejowany sposób traktujących rolnictwo wobec innych działów gospodarki (Duczowska-Małysz, Duczkowska-Piasecka 2008). Jednakże na świecie w długim okresie można zaobserwować wzrost roli państwa w gospodarce. Jest to spowodowane m.in. tym, że w gospodarce wolnorynkowej istnieją różnego rodzaju niedoskonałości prowadzące do niekorzystnych zjawisk (zbyt duże różnice w zamożności i konieczność chociaż minimalnej pomocy społecznej, zanieczyszczenie środowiska, bezrobocie, kryzysy finansowe itp.). Zrozumiałe w związku z tym jest, że stopień ingerencji państwa w gospodarkę budzi wśród ekonomistów spory, ale istnieje zgodność co do funkcji, jakie powinno ono realizować. Według P.A. Samuelsona i W.D. Nordhauza (2004) państwo:

- zwiększa efektywność, popierając konkurencję, ograniczając niekorzystne efekty zewnętrzne i dostarczając dobra publiczne,

* Prof. dr hab. Sławomir Juszczyk – Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW; e-mail: slawomir_juszczyk@sggw.pl

** Dr Piotr Gołasa – Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW; e-mail: piotr_golasa@sggw.pl

*** Dr Marcin Wysokiński – Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW; e-mail: marcin_wysokinski@sggw.pl

- popiera sprawiedliwość, stosując podatki i programy wydatków w celu redystrybucji dochodów na rzecz wybranych grup ludności,
- popiera makroekonomiczną stabilność oraz wzrost gospodarczy, zmniejszając bezrobocie i inflację przy jednoczesnym pobudzaniu wzrostu, za pomocą środków polityki fiskalnej i regulacji pieniądza.

W literaturze przedmiotu funkcje te w istocie dotyczą finansów publicznych. S. Owsiak (2002) do podstawowych funkcji państwa słusznie zalicza również funkcje alokacyjną, stabilizacyjną i redystrybucyjną. Należy przy tym zauważyć, iż podział ten w zasadzie odpowiada klasyfikacji przedstawionej przez Samuelsona i Nordhousa. W ostatnich latach jednak odchodzi się od tak rygorystycznego podziału funkcji państwa, gdyż działania te są wzajemnie powiązane, przenikają się i w praktyce nie można ich wyraźnie wyodrębnić. Do celów systematyzacji aktywności państwa w gospodarce podział ten jest nadal użyteczny. Jednak ostatnia z wymienionych funkcji państwa budzi wśród ekonomistów najwięcej polemiki. Funkcja redystrybucyjna polega w praktyce na takim dostosowaniu podziału dochodu, który zapewnia zgodność z tym, co społeczeństwo postrzega za stan słuszny czy też sprawiedliwy w sferze podziału.

Celem artykułu jest przedstawienie teoretycznych podstaw redystrybucji dochodów w gospodarce oraz określenie, w jakim zakresie wybrane instrumenty finansowe, w tym kształtowane przez Wspólną Politykę Rolną Unii Europejskiej, wpływają na zmniejszenie rozpiętości dochodów w polskich gospodarstwach rolnych.

1. Metody badawcze i źródła danych

Do badań empirycznych wykorzystano dane dotyczące indywidualnych gospodarstw rolnych z 2012 r., pozyskane przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy w ramach systemu FADN (Farm Accountancy Data Network). Jest to europejski system gromadzenia danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, którego formalne kształtowanie rozpoczęło się w 1965 r. Od 2004 r. system FADN wprowadzono w takich krajach, jak: Cypr, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Łotwa, Słowacja, Polska, Słowenia, Republika Czeska i Węgry. W 2005 r. system ten funkcjonował na terenie 25 krajów członkowskich UE. Unikalność FADN polega na tym, że gromadzi dane zaliczane do grupy wrażliwych z tej racji, że dość szczegółowo opisują sytuację ekonomiczną gospodarstw rolnych. Mając na uwadze założone cele, FADN bazuje na danych pochodzących z rachunkowości zarządczej, która na ogół dobrze odzwierciedla sytuację gospodarstwa rolnego. Ponadto FADN jest jedyną bazą danych posiadającą informacje ze wszystkich krajów UE według jednolitych zasad, z reprezentatywnej próby towarowych gospodarstw rolnych.

W polu obserwacji FADN znajdują się gospodarstwa towarowe. Minimalna wielkość ekonomiczna, po przekroczeniu której włącza się gospodarstwo rolne

MACIEJ CZAPLEWSKI*

Asymetria informacji w handlu elektronicznym

Wstęp

Charakterystyczną cechą współczesnych gospodarek jest znaczne tempo rozwoju internetu, zasobów informacyjnych dostępnych za pośrednictwem internetu, powstawanie nowych sektorów oraz form działalności gospodarczej, opierających swoje funkcjonowanie na internecie. Przykładem takiej działalności jest handel elektroniczny, będący nową formą handlu, w której internet jest wykorzystywany do:

- nawiązywania kontaktów między kontrahentami korzystającymi z handlu realizowanego z użyciem kanałów elektronicznych,
- negocjowania,
- zawierania transakcji.

E-commerce stwarza też możliwość wykorzystywania internetu i jego zasobów do poprawiania niedoskonałości rynku przez:

- poszerzanie wiedzy poszczególnych uczestników transakcji na temat swych kontrahentów,
- niwelowanie asymetrii informacji będących w posiadaniu e-sprzedawców i kupujących.

Biorąc pod uwagę, że „niedoskonałości informacji dają jednostkom możliwości działania w sposób przynoszący im korzyści kosztem innych...” (Stiglitz 2006, s. 166), wykorzystywany w e-commerce „postęp technologiczny może przynajmniej osłabić skutki występowania niedoskonałości rynku” (Fiedor, 2013, s. 197), wzmacniając inne, szerzej podkreślane atuty tej nowoczesnej formy handlu.

Celem artykułu jest przedstawienie wpływu handlu elektronicznego na możliwości pozyskiwania informacji o sprzedawcach i kupujących, i na asymetrię informacji rynkowych posiadanych przez uczestników tej formy handlu. Autor stawia następującą hipotezę badawczą: handel elektroniczny, wykorzystując internet i usługi internetowe, zapewnia kupującym i sprzedawcom nowe źródła informacji rynkowej i sprzyja redukowaniu asymetrii informacji między nimi.

W nawiązaniu do założonego celu oraz przyjętej hipotezy w artykule stawia się następujące pytania badawcze:

- Jakie możliwości oferuje internet dla pozyskiwania informacji na temat sprzedawców i klientów korzystających z kanału elektronicznego?

* Dr Maciej Czaplewski – Katedra Polityki Gospodarczej i Ekonomii Społecznej, Uniwersytet Szczeciński; e-mail: maciej.czaplewski@wzieu.pl

- Jakie konkretnie instrumenty mogą wykorzystywać:
 - klienci w celu poszerzenia informacji na temat poszukiwanych produktów oraz oferentów tych produktów?
 - sprzedawcy w celu pogłębienia swej wiedzy na temat klientów?
- W jaki sposób wykorzystywanie internetu do zdobywania informacji o produktach i partnerach handlowych może przekładać się na asymetrię informacji między kontrahentami w transakcjach handlu elektronicznego i poszczególnych fazach tych transakcji?

Podjmując próbę udzielenia odpowiedzi na te pytania, w pierwszej kolejności przedstawiono istotę asymetrii informacji oraz związane z nią zagrożenia rynkowe, a następnie zakres przedmiotowy e-commerce. W kolejnej części omówiono podejmowane badania przybliżające wiedzę o asymetrii informacji w tej dziedzinie. Następnie skupiono się na przedstawieniu oddziaływania tej formy handlu na asymetrię informacji oraz możliwości redukcji asymetrii informacji w e-commerce.

Zidentyfikowanie tych kwestii i pogłębienie wiedzy na ich temat powinno sprzyjać dynamizowaniu rozwoju e-commerce i poszerzaniu skali korzyści osiąganych na poziomie mikro- i makroekonomicznym dzięki stosowaniu tej formy handlu.

1. Asymetria informacji oraz związane z nią zagrożenia rynkowe

Trudno o jednoznaczne przedstawienie pojęcia i istoty informacji. Wynika to zwłaszcza z faktu, że pojęcie to:

- jest powszechnie używane w różnym znaczeniu¹,
- jest przedmiotem badań różnych dyscyplin naukowych, zwłaszcza społeczno-ekonomicznych oraz przyrodniczo-technicznych, które kładą nacisk na różne aspekty,
- bywa różnie przedstawiane także przez przedstawicieli tej samej dyscypliny naukowej, co dodatkowo komplikuje jego zdefiniowanie (Wierzbiński 1981, s. 9; Flakiewicz 2002, s. 17–18 i dalsze; Kisielnicki, Sroka 2005, s. 14; Töpfer 2006, s. 360).

Ten stan rzeczy powoduje, że „brak obecnie zarówno «dobrej» definicji informacji, jak i «dobrej» teorii informacji” (Sienkiewicz 2011, s. 127).

Przy różnorodności podejść do pojęcia informacji, poszukiwanie szeroko akceptowanej definicji wymaga ogólnego podejścia do tego pojęcia. Zasadność takiego stanowiska wzmacnia podejście przyjęte przez teorię systemów², zgodnie z którą informacja jest obok energii i materii traktowana jako trzecia kategoria uniwersalna (Grochła 1970, s. 8, 10–11).

W pracach ekonomicznych kompleksowe badania na temat informacji i jej znaczenia zostały podjęte dość późno (Brodbeck 2000, s. 47–59; Wessling 1991, s. 37). Wiąże się to z faktem, że klasyczna teoria ekonomii silnie eksponowała racjonalność zachowań uczestników rynków (Becker 1990, s. 279 i dalsze; Frank 2007, s. 35 i dalsze)³. Bazując na tej teorii przyjmowano, że:

¹ W powszechnym użyciu informację kojarzy się z wiadomością, wieścią, nowiną, powiadomieniem o czymś, zakomunikowaniem czegoś (*Słownik wyrazów obcych*, 1974; Kopaliński 1989).

² Nowocześnie rozumiana teoria systemów składa się z czterech głównych elementów: cybernetyki, teorii katastrof, chaosu deterministycznego i teorii złożoności. Podana kolejność uwzględnia chronologię ich powstawania (Jakimowicz 2009, s. 23).

³ Badania nad racjonalnością zachowań uczestników rynku podjęli zwłaszcza twórcy teorii użyteczności Jevons, Menger i Walras, przyjmując istnienie tzw. *homo economicus* (Kłosiński 1995, s. 8–10).

Asymetria informacji na rynku turystycznym

Wprowadzenie

Istotnym aspektem wpływającym na kształt współczesnego rynku jest asymetria informacji pomiędzy jego uczestnikami. W klasycznym ujęciu asymetria informacji obejmuje podmioty funkcjonujące w obszarze transakcyjnym, tj. relacje zachodzące pomiędzy sprzedającymi i kupującymi. Relacje te mają wymiar czysto komercyjny. Przewaga w zakresie posiadanej informacji po jednej ze stron rynku może prowadzić do sytuacji w których nie dochodzi do transakcji lub w sytuacji skutecznej transakcji jedna ze stron ocenia transakcję jako nie w pełni korzystną. Współczesny rynek nie ogranicza się wyłącznie do klasycznych transakcji rynkowych, wynikających z aktów kupna-sprzedaży. Przedmiotem wymiany mogą być także oferty poddawane szczególnym prawom obrotu. Ponadto należy zwrócić uwagę, że pomiędzy podmiotami istnieją relacje istotne dla procesów rynkowych, ale niewyrażające się docelowo doprowadzeniem do transakcji. Stąd zadania i zachowania podmiotów rynkowych tworzą także inne relacje, które kształtowane są w warunkach asymetrii informacji, obejmując aspekty pseudotransakcyjne i pozatransakcyjne.

Idealnym przykładem współczesnego rynku, o wysokiej dynamice rozwoju, w ramach którego można zinterpretować i zaprezentować zakres występujących relacji związanych z asymetrią informacji pomiędzy jego uczestnikami jest rynek turystyczny. Rynek ten jest rozległy i wewnętrznie skomplikowany, obejmuje obszerny zakres form działalności gospodarczej, skierowanych na popyt, które dotyczą funkcjonowania podmiotów reprezentujących bezpośrednio branżę turystyczną, jak i wiele innych branż wspomagających tworzenie oferty turystycznej. Procesy na rynku turystycznym pozostają w ciągłym rozwoju, zarówno od strony podażowej, jak i popytowej. Skomplikowana struktura podmiotowo-przedmiotowa rynku turystycznego prowadzi do wyodrębnienia subrynków turystycznych, tj. rynku dóbr turystycznych, rynku usług turystycznych, tzw. rynku środków i warunków do uprawiania turystyki. Istotnym podmiotem na rynku turystycznym są podmioty sfery publicznej, a zwłaszcza jednostki samorządu terytorialnego, organizacje turystyczne oraz organy publiczne wyższych szczebli, łącznie z narodową organizacją turystyczną.

Celem artykułu jest przedstawienie problematyki asymetrii informacji w aspekcie funkcjonowania współczesnego rynku turystycznego wraz z identyfikacją jej form. W ramach wyodrębnionych form asymetrii informacji zostanie omówiony zakres asymetrii

* Prof. dr hab. Aleksander Panasiuk – Uniwersytet Szczeciński, Katedra Zarządzania Turystyką; e-mail: aleksander.panasiuk@wzieu.pl

informacji pomiędzy uczestnikami rynku w zakresie transakcyjnym, pseudotransakcyjnym i pozatransakcyjnym. Procesy takie zachodzą na poszczególnych rynkach branżowych. Przedmiotem odniesienia analizowanych procesów jest rynek turystyczny, mający skomplikowaną strukturę. Wyszczególnione formy zostaną zilustrowane relacjami podmiotów rynku turystycznego na przykładach subryнку touoperatorskiego, funkcjonowania destynacji turystycznej oraz podmiotów sfery regulacyjnej i realnej.

1. Rynek turystyczny

Rynek jako kategoria ekonomiczna powstał wraz z pojawieniem się wymiany towarowej. Współcześnie obejmuje transakcje realne i wirtualne dotyczące kupna i sprzedaży towarów (dóbr materialnych), usług i innych niematerialnych przedmiotów wymiany rynkowej (np. licencji, patentów, praw autorskich). W. Wrzosek określa rynek jako „ogół stosunków zachodzących między podmiotami uczestniczącymi w procesach wymiany” (Wrzosek 2002). Rozwinięciem tej definicji jest interpretacja S. Mynarskiego, który za rynek uważa ogół stosunków wymiennych między sprzedawcami, oferującymi do sprzedaży produkty po określonej cenie (czyli zgłaszającymi podaż), a kupującymi, wyrażającymi chęć zakupu tych produktów popartą odpowiednimi środkami płatniczymi (czyli zgłaszającymi popyt) (Mynarski 1995). Tak rozumiany rynek obejmuje podmioty rynkowe, którymi są sprzedający i kupujący oraz przedmioty rynkowe, czyli towary, usługi, środki płatnicze, a także wzajemne relacje między tymi elementami, wpływające na kształtowanie się stosunków wymiennych.

Dla dalszych rozważań istotne jest zinterpretowanie pojęcia „rynek turystyczny”. Przed przystąpieniem do próby zdefiniowania tego pojęcia należy jednak zwrócić uwagę na jego zakres:

- podmiotowy, zwłaszcza od strony podaży,
- przedmiotowy, obejmujący strukturę oferty (Rucińska 2011).

W skład strony podażowej rynku wchodzi nie tylko tradycyjnie rozumiani usługodawcy turyści (przedsiębiorcy działający na zasadach komercyjnych), lecz także instytucje tworzące warunki do kreowania i udostępniania oferty turystycznej – przede wszystkim jednostki administracji samorządowej oraz organizacje turystyczne (opierające swoją działalność na zasadach *non-profit*). Przedmiotem działalności tzw. niekomercyjnych podmiotów strony podażowej rynku turystycznego są zarówno dobra i usługi, jak również kształtowanie warunków rozwoju oferty turystycznej. Przedmiotem oferty na rynku turystycznym są nie tylko wąsko rozumiane produkty, będące dobrami i usługami oferowanymi przez przedsiębiorstwa turystyczne, ale także świadczenia (np. udostępnianie walorów turystycznych czy funkcjonowanie atrakcji turystycznych) oraz ogólne warunki do korzystania z funkcji turystycznej obszaru (o charakterze infrastrukturalnym lub informacyjnym), udostępniane przez jednostki samorządu terytorialnego i organizacje turystyczne. Podjęty problem wyraża się pojęciem obszarowego produktu turystycznego, który jest zdeterminowany przestrzennie.

W ujęciu przedmiotowym rynek turystyczny tworzą: popyt turystyczny, podaż turystyczna wraz ceną i warunkami sprzedaży dóbr i usług turystycznych. Na ogólny rynek turystyczny składają się następujące subrynki:

a) rynek dóbr turystycznych obejmujący:

- podstawowe dobra turystyczne, określane jako walory i atrakcje turystyczne, stanowiące o bezpośrednim zainteresowaniu turystów obszarem turystycznym, które nie

Nowa globalna architektura finansowa. W stronę bezpieczniejszego sektora bankowego, red. nauk. Barbara Liberska, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2016, s. 238.

Klasyczny kanon piękna architektury to grecki Akropol. Łączy on w sobie piękno kolumn jońskich z solidnością podstaw, w których kryły się skarbcze świątyni oraz tryumfalne, a jednocześnie bezpieczne zwieńczenie. Po tsunami finansowym, załamaniu się globalnych rynków oraz znaczących instytucji finansowych powstało zapotrzebowanie na poszukiwanie nowego kanonu piękna i bezpieczeństwa w świecie finansów. Architektami tej nowej budowli, z woli przywódców państw grupy G-20, stali się członkowie Rady Stabilności Finansowej (FSB). W 2009 r. organ ten dostał bardzo silny mandat polityczny na przebudowę dotychczasowej architektury globalnego systemu finansowego. Jest to ciało koordynujące wysiłki wszystkich bez wyjątku regulatorów i nadzorców nad pośrednikami finansowymi. Zmasowane wysiłki praktyków nie uszły uwadze akademikom z najstarszej uczelni wyższej w Polsce. Wysiłkiem pracowników Instytutu Ekonomii, Finansów i Zarządzania Uniwersytetu Jagiellońskiego dokonano przeglądu dotychczasowych dokonań i podjęto próbę ich teoretycznego uogólnienia. Jest to pionierska i bardzo potrzebna praca.

W jej strukturze skupiono się na kolumnach, niejako zapominając o istnieniu cokółu oraz zwieńczenia całości budowli. W tej metaforycznej podstawie zapomniano o bardzo zasadniczym rozwoju technologii informacyjnych i informatycznych. Dzięki tym nowym technologiom transakcje transgraniczne odbywają się po kosztach bliskich zeru. Przedmiotem regulacji i monitorowania stały się specjalne, obowiązkowe platformy transakcji instrumentami pochodnymi (CCP). To jest ważna część nowej architektury globalnego systemu finansowego.

W dotychczasowej architekturze zwieńczeniem systemu były liczne międzynarodowe organizacje finansowe, z Międzynarodowym Funduszem Walutowym na czele. Autorzy milczeniem pomijają walkę polityczną, jaką Stany Zjednoczone toczą z BRICS o reformę procedur podejmowania decyzji w kontrolowanych przez nie instytucjach międzynarodowych. Jednym z wyników tej walki jest powstanie chińskiego Międzynarodowego Banku Rozwoju. Jest to niekiedy alternatywa wobec MFW.

Pominięte elementy architektury systemu finansowego w niczym nie ograniczają siły dowodowej i głębi interpretacji zawartych w omawianej książce. Otwiera ją bardzo użyteczny słownik pojęć i skrótów wykorzystywanych do opisu nowej architektury finansów świata. Nie jest on wolny od usterek. Financial Stability Board to znacznie więcej niż kolejna instytucja międzynarodowa, jest to ciało nadrzędne wobec już istniejących, w ramach jasno określonych zadań, ale jednak jest to o wiele więcej niż koordynacja – jest to wytyczanie kierunku prac nad prewencją ryzyka systemowego. *Shadow banking* to nie bankowość cienia, lecz bankowość równoległa. Jest to bardzo złożone zjawisko makro- i mikroekonomiczne, niedające się sprowadzić do biało-czarnego schematu, w którym jest to element gospodarki cienia, nieregulowanej i nienadzorowanej. Najważniejszą cechą tych pośredników finansowych jest to, że nie mogą liczyć na publiczną sieć zabezpieczeń-

Komunikat

Sądu Konkursowego Nagrody Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego im. prof. Edwarda Lipińskiego w 2016 r.

Nagroda im. prof. Edwarda Lipińskiego jest przyznawana corocznie przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne za książkę wnoszącą nowe wartości do dorobku nauk ekonomicznych w Polsce, a opublikowaną w dwóch kolejnych latach poprzedzających rok, w którym nagroda jest przyznawana.

Po przeprowadzeniu postępowania konkursowego
Sąd Konkursowy postanowił przyznać nagrodę w 2016 r.

Michałowi KONOPCZYŃSKIEMU

za książkę

Optymalna polityka fiskalna w gospodarce otwartej w świetle teorii endogenicznego wzrostu gospodarczego

wydaną przez

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

W pracach Sądu Konkursowego brali udział: prof. prof. S. Ryszard Domański, Bogusław Fiedor, Bożena Klimczak, Joanna Kotowicz-Jawor, Witold Kwaśnicki, Elżbieta Mączyńska, Stanisław Owskiak, Marek Ratajczak, Stanisław Rudolf, Eugeniusz Rychlewski (przewodniczący), Zdzisław Sadowski, Czesław Skowronek, Andrzej Sławiński, Jan Jacek Sztaudynger.

prof. dr hab. Eugeniusz Rychlewski
Przewodniczący Sądu Konkursowego

Warszawa, 23 września 2016 r.

NOWOŚCI

Mieczysław Nasifowski

System rynkowy

Podstawy mikro- i makroekonomii

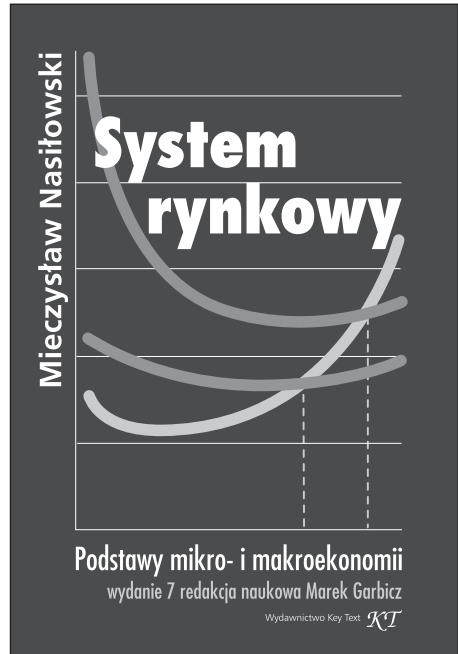
wydanie 7 redakcja naukowa Marek Garbicz

format B5

oprawa miękka

482 strony

W wydaniu 7 podręcznika zachowany jest jego pierwotny układ. W pierwszych czterech częściach „Wprowadzenie do ekonomii”, „Mikroekonomia – kurs podstawowy”, „Makroekonomia – kurs podstawowy” oraz „Makroekonomia – kurs wyższy” dokonano uaktualnień i uzupełnień danych statystycznych oraz innych informacji, dotyczących m.in.: opodatkowania, zadłużenia, obrotu bezgotówkowego, kursów walutowych. Zupełnie nowa jest ostatnia, piąta część książki, pt. „Kapitalizm XXI wieku: nowe zjawiska i procesy. Wylanianie się nowego świata?” autorstwa prof. Marka Garbicza.

Leszek Jerzy Jasiński

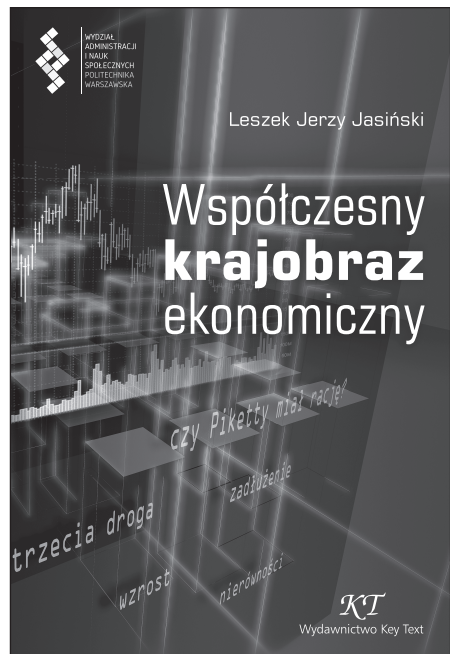
Współczesny krajobraz ekonomiczny

format B5

oprawa miękka

184 strony

W książce omówiono kilka istotnych problemów nurtujących gospodarkę światową. Uwaga autora została skoncentrowana na skuteczności polityki makroekonomicznej, zadłużeniu publicznym, relacjach międzynarodowych, zmianach strukturalnych, nierównościach społecznych i przemianach instytucjonalnych. Uzupełnieniem opisu rozpatrywanych tendencji i zjawisk są dane statystyczne zaprezentowane w 66 tabelach.

Wydawnictwo Key Text sp. z o.o., 01-142 Warszawa, ul. Sokołowska 9/410

tel. 22 632 11 36, faks wew. 212, kom. 665 108 002

www.keytext.com.pl

Tylko prenumerata zapewni
regularne otrzymywanie
czasopisma

EKONOMISTA

Warunki prenumeraty

- **Wydawnictwo Key Text**

Zamówienia na prenumeratę na 2016 r. oraz na sprzedaż egzemplarzową należy składać na stronie: www.ekonomista.info.pl lub wysłać zamówienie na adres wydawnictwo@keytext.com.pl z podaniem dokładnych danych.

Ceny na 2016 r.: **352,80 zł** – prenumerata krajowa wersji drukowanej,
404,46 zł – prenumerata wersji łączonej (druk + PDF),
58,80 zł – jeden numer w wersji drukowanej,
49,20 zł – jeden numer w wersji elektronicznej (PDF),
67,41 zł – jeden numer wersji łączonej (druk + PDF).

Zamówienia na prenumeratę przyjmowane są na okres nieprzekraczający jednego roku. Cena prenumeraty za okres obejmujący kilka numerów (niepełny rok) jest wielokrotnością ceny jednego numeru. Prenumerata rozpoczyna się od najbliższego numeru po dokonaniu wpłaty na rachunek bankowy Wydawnictwa nr: 64 1160 2202 0000 0001 1046 1312

Egzemplarze drukowane wysyłamy ekonomiczną przesyłką rejestrowaną, spersonalizowane PDF-y na podany w zamówieniu adres e-mail.

Wydawnictwo Key Text sp. z o.o., ul. Sokołowska 9/410, 01-142 Warszawa
tel. +48 22 632 11 36, kom. +48 665 108 002

- **RUCH S.A.**

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl. Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰. Koszt połączenia wg taryfy operatora.

- **Kolporter S.A.** – pren-kold@kolporter.com.pl, +48 22 35 50 471 do 478

- **Garmond Press S.A.** – prenumerata.warszawa@garmondpress.pl, +48 22 837 30 08

Ekonomista 2016, nr 5, s. 641–770

Cena 49,20 zł (w tym 23% VAT)